

Beeldende vorming

3de graad D-finaliteit

III-BeVo-d

BRUSSEL

D/2024/13.758/170

Versie oktober 2024

1 Inleiding

De uitrol van de modernisering secundair onderwijs gaat gepaard met een nieuwe generatie leerplannen. Leerplannen geven richting en laten ruimte. Ze faciliteren de inhoudelijke dynamiek en de continuïteit in een school en lerarenteam. Ze garanderen binnen het kader dat door de Vlaamse regering werd vastgelegd voldoende vrijheid voor schoolbesturen om het eigen pedagogisch project vorm te geven vanuit de eigen schoolcontext. Leerplannen zijn ingebed in het vormingsconcept van de katholieke dialoogschool. Ze versterken het eigenaarschap van scholen die d.m.v. eigen beleidskeuzes de vorming van leerlingen gestalte geven. Leerplannen laten ruimte voor het vakinhoudelijk en pedagogisch-didactisch meesterschap van de leraar, maar bieden ondersteuning waar nodig.

1.1 Het leerplanconcept: vijf uitgangspunten

Leerplannen vertrekken vanuit het **vormingsconcept** van de katholieke dialoogschool. Ze laten toe om optimaal aan te sluiten bij het pedagogisch project van de school en de beleidsbeslissingen die de school neemt vanuit haar eigen visie op onderwijs (taalbeleid, evaluatiebeleid, zorgbeleid, ICT-beleid, kwaliteitsontwikkeling, keuze voor vakken en lesuren ...).

Leerplannen ondersteunen **kwaliteitsontwikkeling**: het leerplanconcept spoort met kwaliteitsverwachtingen van het Referentiekader onderwijskwaliteit (ROK). Kwaliteitsontwikkeling volgt dan als vanzelfsprekend uit keuzes die de school maakt bij de implementatie van leerplannen.

Leerplannen faciliteren een **gerichte studiekeuze**. De leerplandoelen sluiten aan bij de verwachte competenties van leerlingen in een bepaald structuuronderdeel. De feedback en evaluatie bij de realisatie ervan beïnvloeden op een positieve manier de keuze van leerlingen na elke graad.

Leerplannen gaan uit van de **professionaliteit** van de leraar en het **eigenaarschap** van de school en het lerarenteam. Ze bieden voldoende ruimte voor eigen inhoudelijke keuzes en een eigen didactische aanpak van de leraar, het lerarenteam en de school.

Leerplannen borgen de **samenhang** in de vorming. Die samenhang betreft de verticale samenhang (de plaats van het leerplan in de opbouw van het curriculum) en de horizontale samenhang tussen vakken binnen structuuronderdelen en over structuuronderdelen heen. Leerplannen geven expliciet aan voor welke leerplandoelen van andere leerplannen in de school verdere afstemming mogelijk is. Op die manier faciliteren en stimuleren de leerplannen leraren om over de vakken heen samen te werken en van elkaar te leren. Een verwijzing van een leraar naar de lessen van een collega laat leerlingen niet alleen aanvoelen dat de verschillende vakken onderling samenhangen en dat ze over dezelfde werkelijkheid gaan, maar versterkt ook de mogelijkheden tot transfer.

1.2 De vormingscirkel – de opdracht van secundair onderwijs

De leerplannen vertrekken vanuit een gedeelde inspiratie die door middel van een vormingscirkel voorgesteld wordt. We 'lezen' de cirkel van buiten naar binnen.

- Een lerarenteam werkt in een katholieke dialoogschool die onderwijs verstrekt vanuit een **specifieke traditie**. Vanuit het eigen pedagogisch project kiezen leraren voor wat voor hen en hun school goed

onderwijs is. Ze wijzen leerlingen daarbij de weg en gebruiken daarvoor **wegwijzers**. Die zijn een inspiratiebron voor leraren en zorgen voor een Bijbelse 'drive' in hun onderwijs.

- De kwetsbaarheid van leerlingen ernstig nemen betekent dat elke leerling **beloftevol** is en alle leerkansen verdient. Die leerling is **uniek als persoon** maar ook **verbonden** met de klas, de school en de bredere samenleving. Scholen zijn **gastvrije plaatsen** waar leerlingen en leraren elkaar ontmoeten in diverse contexten. De leraar vormt zijn leerlingen vanuit een **genereuze** attitude, hij geeft om zijn leerlingen en hij houdt van zijn vak. Hij durft af en toe de gebaande paden verlaten en stimuleert de **verbeelding en creativiteit** van leerlingen. Zo zaait hij door zijn onderwijs de kiemen van een hoopvolle, **meer duurzame en meer rechtvaardige wereld**.
- Leraren vormen leerlingen door middel van leerinhouden die we groeperen in negen **vormingscomponenten**. De aaneengesloten cirkel van vormingscomponenten wijst erop dat vorming een geheel is en zich niet in schijfjes laat verdelen. Je kan onmogelijk over taal spreken zonder over cultuur bezig te zijn; wetenschap en techniek hebben een band met economie, wiskunde, geschiedenis ... Dwarsverbanden doorheen de vakken zijn belangrijk. De vormingscirkel vormt dan ook een dynamisch geheel van elkaar voortdurend beïnvloedende en versterkende componenten.
- Vorming is voor een leraar nooit te herleiden tot een cognitieve overdracht van inhouden. Zijn meesterschap en passie brengt een leraar ertoe om voor iedere leerling de juiste woorden en gebaren te zoeken om **de wereld te ontsluiten**. Hij introduceert leerlingen in de wereld waarvan hij houdt. Een leraar zorgt er bijvoorbeeld voor dat leerlingen kunnen worden gegrepen door de cultuur van het Frans of door het ambacht van een metselaar. Hij initieert leerlingen in een wereld en probeert hen zover te brengen dat ze er hun eigen weg in kunnen vinden.
- Een leraar vormt leerlingen als **individuele leraar**, maar werkt ook binnen **lerarenteams** en binnen een **beleid van de school**. Het Gemeenschappelijk funderend leerplan helpt daartoe. Het zorgt voor het fundament van heel de vorming dat gerealiseerd wordt in vakken, in projecten, in schoolbrede initiatieven of in een specifieke schoolcultuur.
- De uiteindelijke bedoeling is om **alle leerlingen** kwaliteitsvol te vormen. Leerlingen zijn dan ook het hart van de vormingscirkel, zij zijn het op wie we inzetten. Zij dragen onze hoop mee: de nieuwe generatie die een meer duurzame en meer rechtvaardige wereld zal creëren.

1.3 Ruimte voor leraren(teams) en scholen

De leraar als professional, als meester in zijn vak krijgt vrijheid om samen met zijn collega's vanuit de leerplannen aan de slag te gaan. Hij kan eigen accenten leggen en differentiëren vanuit zijn passie, expertise, het pedagogisch project van de school en de beginsituatie van zijn leerlingen.

De leerplandoelen zijn noch chronologisch, noch hiërarchisch geordend. Ze laten ruimte aan het lerarenteam en de individuele leraar om te bepalen welke leerplandoelen op welk moment worden samengenomen, om didactische werkvormen te kiezen, contexten te bepalen, eigen leerlijnen op te bouwen, vakoverschrijdend te werken, flexibel om te gaan met een indicatie van onderwijstijd.

1.4 Differentiatie

Om optimale leerkansen te bieden is [differentiëren](#) van belang in alle leerlingengroepen. Leerlingen voor wie dit leerplan is bestemd, behoren immers wel tot dezelfde doelgroep, maar bevinden zich niet noodzakelijk in dezelfde beginsituatie. Zij hebben een niet te onderschatten – maar soms sterk verschillende – bagage mee vanuit de onderliggende graad, de thuissituatie en vormen van informeel leren. Het is belangrijk om zicht te krijgen op die aanwezige kennis en vaardigheden en vanuit dat gegeven, soms gedifferentieerd, verder te bouwen. Positief en planmatig omgaan met verschillen tussen leerlingen verhoogt de motivatie, het welbevinden en de leerwinst voor elke leerling.

De leerplannen bieden kansen om te differentiëren door te verdiepen en te verbreden en door de leeromgeving aan te passen. Ze nodigen ook uit om te differentiëren in evaluatie.

Differentiatie door te verdiepen en te verbreden

Sommige leerlingen denken meer conceptueel en abstract. Andere leerlingen komen vanuit een meer concrete benadering sneller tot inzichtelijk denken. Variëren in abstractie spreekt leerlingen aan op hun capaciteiten en daagt hen uit om van daaruit te groeien.

Daarnaast bieden leerplannen kansen om de complexiteit van leerinhouden aan te passen. Dat kan door een complexere situatie te schetsen, een minder ingewikkelde bewerking of handeling voor te stellen, of door meer kennis of vaardigheden aan te bieden om leerlingen uit te dagen.

De ene context kan betekenisvol zijn voor een leerlingengroep, terwijl een andere context dan weer betekenisvoller kan zijn voor een andere leerlingengroep. Leerinhouden in verschillende contexten aanbrengen biedt kansen om leerlingen aan te spreken op hun interesses en daagt hen tegelijk uit om andere interesses te verkennen en zo hun horizon te verruimen.

In 'extra' wenken bij de leerplandoelen en in beperkte mate ook via keuzeleerplandoelen bieden we je inspiratie om te differentiëren door te verdiepen en te verbreden.

Differentiatie door de leeromgeving aan te passen

Doordachte variatie in werkvormen (groepswerk, individueel, auditief, visueel, actief ...) vergroot de kans dat lesdoelen worden gerealiseerd door alle leerlingen. Het helpt hen bovendien ontdekken welke manieren van leren en informatie verwerken best bij hen passen.

De ene leerling kan snel of zelfstandig werken, de andere heeft meer tijd of begeleiding nodig. Variëren in de mate van ondersteuning, gericht aanbieden van hulpmiddelen (voorbeelden, schrijfkaders, stappenplannen ...) en meer of minder tijd geven, daagt leerlingen uit op hun niveau en tempo.

Leerlingen op hun niveau en vanuit eigen interesses laten werken kan door te differentiëren in product, bijvoorbeeld door leerlingen te laten kiezen tussen opdrachten die leiden tot verschillende eindproducten.

Het samenstellen van groepen kan een effectieve manier zijn om te differentiëren. Rekening houden met verschil in lesdoelen en leerlingenkenmerken laat leerlingen toe van en met elkaar te leren.

Technologie kan al die vormen van differentiatie ondersteunen. Zo kunnen leerlingen op hun maat werken met digitale leermiddelen zoals educatieve software of online oefenprogramma's.

Differentiatie in evaluatie

Tenslotte laten de leerplannen toe te differentiëren in [evaluatie](#) en feedback. Evalueren is beoordelen om te waarderen, krachtiger te maken en te sturen.

Na de afronding van een lessenreeks of na een langere periode gaan leraren door middel van summatieve evaluatie na waar leerlingen staan. De keuze van een evaluatie- en feedbackvorm is afhankelijk van de vooropgestelde doelen.

Formatieve evaluatie is geïntegreerd in het leerproces en gaat uit van een actieve betrokkenheid van leraar en leerling. Het zet leerlingen aan het denken over hun vorderingen en laat leraren toe om tijdens het leerproces effectieve feedback te geven. Door middel van formatieve evaluatie krijgen leraren een goed zicht op het leerproces van leerlingen zodat ze het verder gericht en waar nodig kunnen bijsturen. Het is bovendien een rijke bron voor leraren om te reflecteren over de eigen onderwijspraktijk en de eigen pedagogisch-didactische aanpak bij te sturen.

1.5 Opbouw van leerplannen

Elk leerplan is opgebouwd volgens een vaste structuur. Alle onderdelen maken inherent deel uit van het leerplan. Schoolbesturen van Katholiek Onderwijs Vlaanderen die de leerplannen gebruiken, verbinden zich tot de realisatie van het gehele leerplan.

De **inleiding** licht het leerplanconcept toe en gaat dieper in op de visie op vorming, de ruimte voor leraren(teams) en scholen en de mogelijkheden tot differentiatie.

De **situering** geeft aan waarop het leerplan is gebaseerd en beschrijft de samenhang binnen de graad en met de onderliggende graad, en de plaats in de lessentabel.

In de **pedagogisch-didactische duiding** komen de inbedding in het vormingsconcept, de krachtlijnen, de opbouw, de leerlijnen, de aandachtspunten met o.m. nieuwe accenten van het leerplan aan bod.

De **leerplandoelen** zijn helder geformuleerd en geven aan wat van leerlingen wordt verwacht. Waar relevant geeft een opsomming of een afbakening (★) aan wat bij de realisatie van het leerplandoel aan bod moet komen. Ook pop-ups bevatten informatie die noodzakelijk is bij de realisatie van het leerplandoel. De leerplandoelen zijn gebaseerd op de minimumdoelen van de basisvorming, de specifieke minimumdoelen of de doelen die leiden naar een beroepskwalificatie. Indien een leerplandoel verder gaat, vind je een '+' bij het nummer van het leerplandoel. Al die leerplandoelen zijn verplicht te realiseren. In een aantal gevallen zijn keuzedoelen opgenomen; die leerplandoelen zijn weergegeven in een grijze kleur en het nummer van het leerplandoel wordt voorafgegaan door 'K'.

De leerplandoelen zijn ingedeeld in een aantal rubrieken. Bovenaan elke rubriek vind je de relevante minimumdoelen van de basisvorming, de specifieke minimumdoelen en/of doelen die leiden naar een of meer beroepskwalificaties, afhankelijk van de finaliteit. Als leraar hoef je je die taal niet eigen te maken. Het volstaat dat je de leerplandoelen realiseert zoals opgenomen in het leerplan.

Waar relevant wordt de samenhang met andere leerplannen in dezelfde graad aangegeven, evenals de samenhang met de onderliggende graad.

'Duiding' bij een leerplandoel bevat een noodzakelijke toelichting bij het doel. In pedagogisch-didactische wenken vinden leraren inspiratie om met het leerplandoel aan de slag te gaan. Een rubriek 'extra' bij een leerplandoel biedt leraren inspiratie om verder te gaan dan wat het leerplandoel minimaal vraagt.

De **basisuitrusting** geeft aan welke materiële uitrusting vereist is om de leerplandoelen te kunnen realiseren.

Het **glossarium** bevat een overzicht van handelingswerkwoorden die in alle leerplannen van de graad als synoniem van elkaar worden gebruikt of meer toelichting nodig hebben.

De **concordantie** geeft aan welke leerplandoelen gerelateerd zijn aan bepaalde minimumdoelen, specifieke minimumdoelen of doelen die leiden naar een of meer beroepskwalificaties.

2 Situering

2.1 Samenhang met de tweede graad

Dit leerplan bouwt verder op de leerplannen Architecturale en beeldende vorming en op Beeldende en Audiovisuele vorming. Doelen worden verdiept en verbreed in de derde graad. Leerlingen streven naar een grotere autonomie. Ze werken binnen een grotere complexiteit.

Ze nemen zelfstandig meer initiatief in het totale artistiek proces. Ze creëren persoonlijk artistiek werk en groeien naar een eigenheid binnen Beeldende vorming.

2.2 Samenhang in de derde graad

2.2.1 Samenhang binnen de studierichting Beeldende vorming

Het leerplan Kunstbeschouwing heeft een duidelijke link met dit leerplan.

Bepaalde vakken van de algemene vorming ondersteunen Beeldende vorming. Samenwerken met Nederlands, Frans en Engels kan interessant zijn.

In het Gemeenschappelijk funderend leerplan zijn de doelen die naar Artistieke vorming verwijzen zeker een mogelijkheid om die met Beeldende vorming te verbinden.

2.2.2 Samenhang over de finaliteiten heen

Alle richtingen binnen het domein Kunst en creatie vertrekken van een gelijkaardige visie op kunstonderwijs, waarbij gewerkt wordt vanuit een artistiek proces.

Leerlingen binnen de dubbele finaliteit experimenteren vooral vanuit een concrete en praktische invalshoek. Ze werken eerder gestructureerd naar een persoonlijk artistiek werk toe. Een artistiek proces richt zich vaak op een specifieke, concrete, afgebakende opdracht.

Binnen de doorstroomfinaliteit worden doelen abstracter, theoretischer en conceptueler benaderd.

Afhankelijk van de school kunnen er verbindingen gevonden worden met Audiovisuele vorming, Beeldende kunst, Fotografie, Crossmedia, Grafimedia of Woordkunst-drama.

Er is een sterke verwantschap tussen Beeldende Vorming en Beeldende kunst:

Beeldende vorming (D)	Beeldende kunst (D/A)
Kunst beschouwen in de brede zin: verschillende kunstdisciplines (in een apart leerplan)	Kunst beschouwen: kan vertrekken vanuit Beeldende kunst, maar moet ook breder (geïntegreerd in het leerplan)
Abstrakte, theoretische en conceptuele en benadering van de doelen Ze creëren zelfstandig een persoonlijk artistiek werk.	Vooraf vanuit een concrete en praktische invalshoek werken aan de doelen. Gestructureerd werken naar een persoonlijk artistiek werk toe.
Dieper onderzoek naar verschillende oplossingen tijdens een artistiek proces.	'Toepassen van ...' tijdens artistiek proces i.f.v. een specifieke, concrete, afgebakende opdracht.

2.3 Plaats in de lessentabel

Het leerplan is gebaseerd op minimumdoelen van de basisvorming en op specifieke minimumdoelen. Het leerplan is gericht op 18 graaduren en is bestemd voor de studierichting Beeldende vorming.

Het geheel van de algemene en specifieke vorming in elke studierichting vind je terug op de [PRO-pagina](#) met alle vakken en leerplannen die gelden per studierichting.

3 Pedagogisch-didactische duiding

3.1 Beeldende vorming en het vormingsconcept

Het leerplan Beeldende vorming is ingebed in het vormingsconcept van de katholieke dialogeschool. In het leerplan ligt de nadruk op het artistieke wat aan bod komt door een integratie van de culturele en sociale vorming. De wegwijzers verbeelding, uniciteit in verbondenheid, kwetsbaarheid en belofte maken er inherent deel van uit.

Culturele vorming

Culturele vorming biedt leerlingen mogelijkheden om kunst en cultuur te verkennen en te verwerken. Leerlingen onderzoeken hoe de wereld of de samenleving is en verbeelden hoe die zou kunnen zijn. Kunst stimuleert hen om met een kritische en open blik cultuur waar te nemen. Via kunst en cultuur komen ze ook in contact met het artistieke. Artistieke uitingen van zichzelf en anderen raken en inspireren leerlingen. Zo groeit hun cultureel bewustzijn en ontwikkelen ze hun creatief denken en doen. Dat draagt bij tot hun persoonlijke ontwikkeling in relatie met de anderen.

Sociale vorming

In sociale vorming leggen we de focus op de mens als een relationeel wezen. Leerlingen leren zichzelf kennen als meer dan losse individuen, maar herkennen en erkennen zich als persoon en als knooppunt van relaties. Sociale vorming daagt hen uit om minder ik-gericht en meer empathisch te gaan leren en leven en duurzame sociale en relationele vaardigheden te ontwikkelen. Samen creëren en samen verbeelden betekent dat ze rekening houden met eigen mogelijkheden en die van de ander.

Verbeelding

Kunst geeft een specifiek creatieve, verbeeldende kijk op de mens, de wereld en op God. Verbeelding breidt het voorstellingsvermogen van leerlingen uit en geeft ruimte om datgene wat niet onmiddellijk tastbaar is, uit te drukken en over te dragen. Leerlingen krijgen kansen om nieuwe werelden te leren kennen en te maken. Via kunst stimuleren we leerlingen om hun verbeeldingskracht te beleven, te versterken, vorm te geven en ervan te genieten. Aan de grondslag van een artistieke, kunstzinnige ervaring ligt de verbeelding.

Uniciteit in verbondenheid

Vanuit onze christelijke mensvisie erkennen en waarderen we de leerling als uniek persoon met eigen mogelijkheden en beperkingen, een eigen geschiedenis en persoonlijkheid. Artistieke expressie is betrokken op identiteit, op het diepste wezen van de mens. Door het beschouwen van en geraakt worden

door kunst, geeft kunst zin en betekenis aan wie we zijn en aan de wereld waarin we leven. Leerlingen krijgen kansen om te groeien in relatie met zichzelf, de andere en de wereld.

Kwetsbaarheid en belofte

Door in aanraking te komen met een of meer artistieke vormen ontdekken leerlingen hun interesses en mogelijkheden. Zij kunnen door artistieke uitingen geraakt worden en ze worden geconfronteerd met hun kwetsbaarheid, grenzen, dromen en groeikansen. Daardoor leren ze hun kracht en kwetsbaarheid kennen.

Uit die vormingscomponenten en wegwijzers zijn de krachtlijnen van het leerplan ontstaan.

3.2 Krachtlijnen

Gedreven met beeld omgaan, individueel en samen met anderen

Nieuwsgierigheid en verwondering leiden tot zin. Zin om te kijken, verder te kijken, vanuit een ander standpunt te kijken. Dat anders kijken leidt tot maken. De leerling heeft een passie voor het beeldende. Dat uit zich in een intensieve beschouwing en een creatieve zoektocht, alleen en in klasverband.

De leerlingen ontwikkelen een kritische, scheppende, experimentele en verbeeldende gedrevenheid en ingesteldheid. Ze streven naar artistieke ontwikkeling en hanteren een doordachte of methodische aanpak in combinatie met zelfwerkzaamheid. Het beschouwen van en geraakt worden door kunst geeft betekenis aan wie ze zijn en aan de wereld waarin ze leven. Ze werken daar zowel individueel aan als samen met anderen, medeleerlingen, leraren, kunstenaars en kunnen zich inzetten voor eigen of breder gedragen doelen.

Door over het eigen werk en dat van anderen op een sensitieve, eerlijke en persoonlijke wijze te reflecteren en te communiceren leren ze dat meerdere visies waardevol kunnen zijn. Die groei maakt deel uit van hun wordingsproces en is dus onlosmakelijk verbonden met hun groei als mens.

Kunst onderzoeken, betekenis geven en waarderen

Kunst beschouwen en creëren betekent groeien als mens. Daarvoor is het belangrijk dat de leerlingen met een open en nieuwsgierige blik naar de wereld rondom hen kijken. Door hun omgeving waar te nemen, te ervaren, te interpreteren, betekenis te geven en te waarderen, leren ze schoonheid herkennen in al haar facetten en zullen ze in staat zijn de wereld met vertrouwen en in verwondering tegemoet te treden.

Met kunst en cultuur ontdekken en begrijpen leerlingen zichzelf, de omgeving, de maatschappij en de wereld. Leerlingen onderzoeken hoe de wereld of de samenleving is of zou kunnen zijn. Kunst geeft een specifieke kritische en diverse manier van kijken naar cultuur. Betekenis geven heeft zowel betrekking op de artistieke uitingen die leerlingen zelf maken als op de professionele uitingen van kunst.

Verbeeldingskracht en artistieke deskundigheid inzetten bij het beeldend creëren en bij presenteren

De leerlingen vertrekken vanuit een innerlijke wereld waar alles kan, maar gaandeweg zoeken zij methodes om die verbeelding vorm te geven. De artistieke deskundigheid is nooit een eindpunt, maar wel een manier om de grillige verbeelding te concretiseren.

Door de beeldende taal van kunst te analyseren kunnen leerlingen zich artistiek ontwikkelen. Ze komen in aanraking met verschillende technieken en materialen, de mogelijkheden en beperkingen ervan. De leerlingen ontdekken verschillende manieren om zich uit te drukken en artistieke uitdagingen aan te gaan. Ze leren buiten bestaande kaders denken en verbeeldingskracht gebruiken in een artistiek proces. Ze zijn in staat om meerdere antwoorden te formuleren op een artistieke vraagstelling en ontwikkelen zo een eigen

benadering bij gestelde uitdagingen. Het zal hen in staat stellen om geleidelijk aan zelf technieken te kiezen, te combineren en zo voorzichtig hun proces vorm te geven. De artistieke ontwikkeling van de leerlingen is bijgevolg niet los te zien van het artistieke proces dat ze keer op keer doorlopen.

Ze analyseren, exploreren en experimenteren met beeld(en). Ze leren daarbij creëren, interpreteren, improviseren, ontwerpen en presenteren. Door waarnemen, begrijpen, verbeelden en aanvoelen verwerven zij interessante benaderingswijzen, ontwikkelen improvisatie en werken aan interpretatie, wat leidt tot ontwerp en creatie waarna dit met anderen gedeeld en getoond wordt.

Met een open blik en durf het proces beleven om tot een unieke creatie te komen

De leerling is een prille, zoekende maker die mag experimenteren en aarzelen, mag mislukken en geregeld onbekend terrein betreedt. Het proces is een laboratorium en zin voor oefening en experiment is essentieel. Niet enkel het eindresultaat is belangrijk, maar ook de weg ernaartoe. De unieke creatie is niet enkel een optelsom van inhouden en gekende technieken, maar reflecteert ook de artistieke ontwikkeling van de jonge maker.

3.3 Opbouw

Dit leerplan bestaat uit deze rubrieken:

- Onderzoek en voorstudie;
- Creatie en presentatie;
- Onderzoekskompetentie.

Dit leerplan biedt de ruimte om zelf keuzes te maken in het clusteren van doelen en zo tot dwarsverbanden te komen.

3.4 Leerlijnen

3.4.1 Samenhang met de tweede graad

De groei van de tweede naar de derde graad wordt gerealiseerd door een hoger beheersingsniveau, stijgende moeilijkheidsgraad en toenemende zelfstandigheid. In de derde graad verbreed en verdiep je de doelen Beeld van de tweede graad. Leerlingen nemen meer initiatief en gaan zelfstandig aan de slag. Ze ontwikkelen een eigen, artistieke persoonlijkheid en kunnen zich complementair opstellen ten opzichte van de ander.

Leerlingen maken al kennis bv. met het doorlopen van een artistiek proces, met de methodes binnen en aanpak in het atelier.

In de tweede graad werken leerlingen zowel vanuit beeldende als vanuit architecturale of vanuit audiovisuele contexten.

3.4.2 Samenhang in de derde graad

Beschouwen en reflecteren, als onderdeel van een artistiek proces komen ook aan bod in het leerplan Kunstbeschouwing. In dit leerplan is er daarnaast ook plaats voor het creëren.

Samenwerken met Nederlands is belangrijk, bv. bv. het presenteren, formuleren, verwoorden van een visie. Ook de vreemde talen kunnen aan bod komen bv. wanneer leerlingen diverse bronnen raadplegen.

De doelen over Cultureel bewustzijn en culturele expressie, die zijn opgenomen in het Gemeenschappelijk funderend leerplan komen vanuit de eigenheid van deze studierichting aan bod.

3.5 Aandachtspunten

Graadleerplan

Het leerplan Beeldende vorming is een graadleerplan. Als lerarenteam spreid je de leerplandoelen over de twee leerjaren waarbij overleg en een planmatige aanpak cruciaal zijn.

Het is belangrijk om het leerplan in zijn geheel te beschouwen waarbij verschillende leerplandoelen onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn en over de rubrieken heen moeten worden bekeken en aangepakt. De ordening in dit leerplan leidt niet tot een organisatie van een afzonderlijke vakkenstructuur. Het is vanuit pedagogisch-didactisch standpunt dan ook absoluut nodig om degelijke samenhang te brengen tussen praktijk en theorie. Dat betekent dat er voor het specifieke deel van de studierichting geen verdeling is in vakken. In de leerplandoelen vormen theorie en praktijk een geheel, waardoor de afstemming van de theorie op de praktijk optimaal wordt.

Artistiek proces

Het artistiek proces is eigen aan de kunstrichtingen. Het speelt in alle specifieke leerplannen van het domein Kunst en creatie een belangrijke rol. Vanuit elke studierichting wordt het artistiek proces specifiek ingevuld. Er zullen gelijkenissen zijn met andere studierichtingen, maar ook duidelijke verschillen. Het kan interessant zijn om het artistiek proces te realiseren via cross-overs.

Artistiek proces wordt ruim geïnterpreteerd. Ook reflecteren, presenteren, inspiratie zoeken, onderzoeken, experimenteren, betekenis geven zijn delen van het artistiek proces. Het artistiek proces kan organisch verlopen, het is geen stapsgewijs proces. Leerlingen gaan aan de slag met diverse vormgevingsmiddelen, technieken, materialen en leren ze de mogelijkheden en beperkingen ervan kennen. Ze verdiepen het artistiek denken, voelen en handelen. Het artistiek proces kan zowel een proces, een resultaat, een concept of een creatie omvatten.

Attitudes

De leerlingen werken aan algemene en specifieke attitudes. Ze vertrouwen op hun expressiemogelijkheden, verruimen die en durven experimenteren. Bij proces en product durven ze improvisatie, toevalligheden en verwondering toelaten en zullen ze die waarderen. De leerlingen zijn leergierig en gemotiveerd voor een grote studiediscipline. Ze zijn zelfkritisch en nemen een bewuste, beschouwende houding aan. De leerlingen vinden de moed om door te zetten, ook na tegenslag, of na een kritische feedback. Anderzijds zijn ze bereid om even het roer om te gooien als blijkt dat er een andere weg kan worden ingeslagen.

Kunstgebeuren

Het refereren naar het historisch en hedendaags kunstgebeuren zal een vanzelfsprekend item zijn in de wisselwerking tussen leraar, leerling en lesdoelen. Opdat leerlingen breed zouden leren kijken, kan je hen vragen om geregeld te participeren aan het culturele leven. Je kan hen ook een grote variatie aan culturele evenementen, kunstvormen aanbieden waar ze normaal misschien niet mee in contact zouden komen (film, tentoonstellingen, theater, lezing, musea ...). Je moedigt hen aan om dat ook buiten de schooluren te doen.

Kunstbeschouwing

Voor kunstbeschouwing is een apart leerplan beschikbaar. Je kan ervoor kiezen om die leerplandoelen apart of geïntegreerd aan te bieden. Verschillende kunstvormen kunnen elkaar versterken, kunnen worden geïntegreerd en toch hun eigenheid behouden. Anderzijds kunnen grenzen vervagen tussen kunstvormen. Kunst kan leerlingen inspireren bij het werken in de ateliers.

Onderzoekskompetentie

De onderzoekscompetentie kan worden gerealiseerd met inhouden van dit leerplan die gerelateerd zijn aan specifieke minimumdoelen. In Beeldende vorming kan de onderzoekscompetentie ook aan bod komen via het leerplan Kunstbeschouwing. Om dat duidelijk te maken wordt het leerplandoel over de onderzoekscompetentie voorafgegaan door #. Je overlegt op schoolniveau welke keuzes worden gemaakt met betrekking tot de realisatie van de onderzoekscompetentie. Op de PRO-tegel [onderzoekscompetentie](#) kan je voor elke studierichting terugvinden via welke leerplannen onderzoeken kan worden gerealiseerd. Bij LPD 9 geven we aan met welke inhouden de onderzoekscompetentie kan worden gerealiseerd. Op de leerplanpagina vind je meer informatie over en een aantal mogelijke voorbeelden van hoe je via specifieke inhouden van dit leerplan met je leerlingen kan werken aan de onderzoekscompetentie.

Vakterminologie

Het correct gebruik van vakterminologie in het atelier, in de praktijk- en theorielessen is essentieel voor heldere communicatie binnen dit vakgebied, waardoor leerlingen in staat zijn om complexe ideeën en concepten nauwkeurig te beschrijven. Het stimuleert kritisch denken en analyse, omdat het leerlingen aanmoedigt om de betekenis van termen te doorgronden en verbanden te leggen tussen verschillende begrippen, wat bijdraagt aan een diepgaand begrip van de leerstof.

3.6 Leerplanpagina

Wil je als gebruiker van dit leerplan op de hoogte blijven van inspirerend materiaal, achtergrond, professionalisering en lerarennetwerken, surf dan naar de [leerplanpagina](#).

4 Leerplandoelen

4.1 Onderzoek en voorstudie

Minimumdoelen, specifieke minimumdoelen of doelen die leiden naar BK

LPD 1 De leerlingen nemen aspecten van het beeldende waar:

- **relatie vorm en inhoud;**
- **totaalbeleving, structuur en detail.**

Wenk: Je kan denken aan een verdere verdieping van deze aspecten: verhouding, perspectief, op schaal kunnen werken, compositie, textuur, lijnvoering ... Je nodigt leerlingen uit bij het analyseren om bv. stil te staan bij gehelen, opbouw, samenhang en contrastwerking, essentie (belangrijkste lijnen, vlakken, contrast, ritme, richting, beweging, spanning, details, voorplan, accenten ...), verscheidenheid, tonen (licht, donker, nuances, arceren ...), texturen (hard, zacht, glad ...) en structuren leren zien en weergeven.

Wenk: Je kan de leerlingen laten documenteren op basis van waarnemingen van kunst-

en cultuuruitingen gelijkenissen en verschillen in hun interpretatie van bedoeling en onderwerp; zo kunnen ze meerdere perspectieven of mogelijke gelaagdheid bij interpretatie ontdekken en hanteren.

Wenk: De leerlingen kunnen vertrekken van zintuiglijk waarneembare kenmerken zoals beweging, klank, kleur, vormkenmerken. Bij de waarneming ontdekken ze invloed van waarden, normen en gewoontes; van tijd, ruimte en maatschappelijke context.

Extra: Je kan de leerlingen wat ze waarnemen laten analyseren, bestuderen, interpreteren ...

LPD 2 De leerlingen analyseren aspecten van kunst en beeldcultuur in functie van een artistiek proces en artistieke creatie.

Wenk: Je kan denken aan verband tussen kunstgeschiedenis en kunstactualiteit, tussen kunst en actualiteit, tussen kunst en technologische ontwikkelingen. Bij het verband tussen kunst en actualiteit in het algemeen kan aandacht gaan naar politieke, sociale, economische ... contexten. Stilstaan bij verschil tussen de persoonlijkheid van de kunstenaar en zijn werk is interessant.

Extra: Het kan zinvol zijn om de leerlingen te vragen om kunstenaars en hun werk te kaderen binnen tijd: bv. ook met lessen geschiedenis. Dat betekent geen theoretische kennis, maar wel het duiden van de kunsthistorische context binnen een proces, binnen een opdracht ...

LPD 3 De leerlingen analyseren werkelijkheid en verbeelding vanuit meerdere perspectieven.

Wenk: Je kan de leerlingen uitdagen, hen uit de comfortzone halen, hen verder laten kijken, samen beelden, ideeën, concepten ... analyseren. Ze analyseren de opbouw, de context of functie, de betekenis (emotie en ratio) van een beeld ... Leerlingen analyseren waarom een beeld wel of niet interessant is. Ze kunnen bv. een link leggen tijdens hun proces, met hun proces en eigen werk.

Wenk: Je kan de leerlingen laten nadenken over de externe wereld en de interne wereld.

- Externe wereld betekent uitbeelding, afbeelding, portret, stillevens.
- Interne wereld betekent verbeelding, inbeelding - fantasie, poëzie, fictie, abstractie.

LPD 4 De leerlingen doorlopen een artistiek proces in de context van beeldende kunst.

Samenhang derde graad: I-II-III-GFL LPD 14

Wenk: Bij het doorlopen van een artistiek proces kan je denken aan

- het selecteren van ideeën zoals bij eigen gedachten en gevoelens stilstaan, artistieke werken bestuderen, indrukken of objecten verzamelen;
- het koppelen van de eigen bedoeling aan vormgeving via methodes zoals trial and error, try-out;
- het gebruiken van basistechnieken.

Wenk: Je kan leerlingen een logboek of procesboek laten bijhouden.

Wenk: Je laat leerlingen verschillende oplossingen onderzoeken voor een uitdaging binnen beeldende kunst. Ze leren probleemoplossend of situatie-oplossend denken. Ze zoeken naar en ontdekken dat meer antwoorden, oplossingen of verbanden mogelijk zijn. Ze leren denken in varianten.

4.2 Creatie en presentatie

Minimumdoelen, specifieke minimumdoelen of doelen die leiden naar BK

LPD 5 De leerlingen onderzoeken beeldende expressiemogelijkheden in functie van een persoonlijk artistiek werk en hun artistieke ontwikkeling.

2de graad: II-BAKu-da LPD 8

Wenk: Doorheen de graad leren de leerlingen de beeldende bouwstenen lezen, onderzoeken, afstemmen in functie van hun betekenis, inhoud, de expressie die ze aan de ontvanger (toeschouwer) willen meegeven. Dit leidt niet altijd tot een concreet resultaat, soms gaat het echt over expressiemogelijkheden onderzoeken. Het proces of het resultaat van 'onderzoek' kan bijvoorbeeld ook worden opgenomen in een logboek, werkboek, via verslagen.

Wenk: Je kan de leerlingen een artistiek werk in verband laten brengen met een kunsthistorisch referentiekader. Artistiek werk kan van zichzelf of van een ander (medeleerling of kunstenaar) zijn, zowel uit het verre als recente verleden.

LPD 6 De leerlingen creëren een persoonlijke artistieke creatie of concept vanuit een artistieke taal met behulp van beeldende **bouwstenen**, technieken en materialen.

Wenk: Doorheen de graad groeien de leerlingen naar zelfstandiger denken, voelen en handelen. Het ateliërgesprek tussen leraar en leerling is een belangrijk aspect om de groei te ondersteunen. Je prikkelt het beeldend vermogen van de leerlingen zodat ze dat verder ontwikkelen, bv. via kritisch bevragen, andere mogelijkheden of alternatieven zichtbaar maken, verwijzen naar diverse bronnen.

Wenk: Je kan vragen om het artistiek proces zichtbaar te maken, bv. in schetsboek of logboek en dat leerlingen communiceren over de interne of externe wereld. Soms kunnen persoonlijke interesses of de eigen beleavingswereld helpen bij keuzes maken, maar je kan hen uitnodigen om ook naar de externe wereld te kijken als onuitputtelijke inspiratiebron.

Wenk: Je kan de leerlingen laten beeldend creëren in het vlak, in de ruimte en in de tijd. Ook performance, film, digitale media ... kunnen aan bod komen. Je kan wijzen op het belang van het concept, het artistiek proces en het eindresultaat. Het kan dat een opdracht niet resulteert in een afgewerkte, fysieke creatie.

Wenk: Leerlingen werken veilig en correct met materialen en instrumenten. Daarbij komen o.a. milieubewust zijn en duurzaamheid aan bod bv. gebruiken van papier, karton, recuperatiematerialen, alsook op een veilige, ordelijke en zorgzame manier, inzichtelijk, met een correct gebruik, gestructureerd werken en zorg

dragen voor materialen of machines.

Wenk: Leerlingen verwerven vaardigheden om met verschillende materialen en instrumenten te werken. Dat kan bv. ook via demonstraties, of onder toezicht. De leerlingen kunnen zelf hun medium kiezen en zullen ook zelf de handleiding of werkvoorschriften raadplegen. Ze leren om verantwoordelijkheid op te nemen.

Wenk: Je kan aandacht vragen voor de organisatie van de werkplek. De leerlingen zetten hun artistieke deskundigheid in voor een gemeenschappelijk project.

LPD 7 De leerlingen zetten hun artistieke deskundigheid in voor een gemeenschappelijk project.

2de graad: II-BAV-d LPD 4

Wenk: In het kader van een gemeenschappelijk project kunnen de leerlingen naast hun artistieke competenties ook hun vaardigheden op het vlak van logistiek, organisatie of communicatie samenbrengen.

LPD 8 De leerlingen gaan in dialoog over elkaars proces, artistiek werk en presentatie aan de hand van afgesproken criteria.

Wenk: In dialoog gaan veronderstelt communicatie in twee richtingen. Het betreft zowel feedback kunnen en durven geven als ook feedback kunnen en durven ontvangen. Feedback leidt tot een volgende stap in het proces, feedback sluit ook wel een opdracht af.
De dialoog is niet vrijblijvend maar wordt gevoerd aan de hand van afgesproken criteria. 'Afgesproken' kan breed worden geïnterpreteerd: criteria afgesproken tussen leraar en leerlingen of criteria afgesproken tussen leerlingen.

LPD 9 De leerlingen presenteren hun artistieke creaties in functie van ruimte, middelen en publiek.

Wenk: Je kan de leerlingen diverse methodes laten gebruiken om artistieke creaties te presenteren in tijd en ruimte. Ze kunnen rekening houden met het publiek en doel of functie.

Wenk: Voor de presentatie kan je starten in een veilige omgeving voor de leerlingen, bv. de eigen klascontext. Later kan je hen ook het eigen artistiek werk laten presenteren aan een breder publiek.

4.3 Onderzoekscompetentie

Minimumdoelen, specifieke minimumdoelen of doelen die leiden naar BK

LPD 10 # De leerlingen doorlopen een onderzoekscyclus in samenhang met specifieke inhouden van dit leerplan.

Samenhang derde graad: I-II-III GFL LPD 21, 22, 23, 27

Duiding: Specifieke inhouden van dit leerplan zoals artistiek proces; specifieke

bouwstenen, technieken en materialen.

Wenk: Bij fasen in een onderzoekscyclus kan je denken aan: oriëntatie, probleem(stelling) of onderzoeksvraag, onderzoeksmethode, gegevensverzameling, analyse, conclusie, rapportering. Afhankelijk van de context kunnen een of meerdere fasen in de onderzoekscyclus zelfstandig of onder begeleiding gebeuren.

Wenk: Leerplandoelen uit de krachtlijn en de rubriek “betekenisvol leren en kiezen” van het Gemeenschappelijk funderend leerplan bereiden voor op een onderzoekscyclus. Leerlingen leren zo vanaf het eerste jaar om doelgericht informatie op te zoeken in diverse bronnen, de informatie doelgericht te beoordelen en te verwerken op een kritische en systematische manier. Ook leren ze om cyclisch te reflecteren over hun leerproces en dat doelgericht bij te sturen. In het Gemeenschappelijk funderend leerplan vind je suggesties om met die doelen aan de slag te gaan en een leerlijn op te bouwen waardoor leerlingen in de derde graad in staat zijn om een onderzoekscyclus te doorlopen.

4.4 Toegepaste ruimtemeetkunde

Minimumdoelen, specifieke minimumdoelen of doelen die leiden naar BK

LPD 11 De leerlingen analyseren het verband tussen 3D-situaties en bijbehorende 2D-voorstellingen.

Wenk: Je kan dit doel in samenhang zien met andere leerplandoelen als LPD 5 of 6.

5 Lexicon

Het lexicon bevat een verduidelijking bij de begrippen die in het leerplan worden gebruikt. Die verduidelijking gebeurt enkel ten behoeve van de leraar.

Bouwstenen

Bouwstenen zijn alle mogelijke middelen die je aanwendt om je in architectuur, beeld, muziek, woordkunst-drama of dans uit te drukken, bv. technieken, materialen, instrumenten, media, attributen, decor, kostumering.

6 Basisuitrusting

Basisuitrusting verwijst naar de infrastructuur en het (didactisch) materiaal die beschikbaar moeten zijn voor de realisatie van de leerplandoelen.

Om de leerplandoelen te realiseren dient de school minimaal de hierna beschreven infrastructuur en materiële en didactische uitrusting ter beschikking te stellen die beantwoordt aan de reglementaire eisen op het vlak van veiligheid, gezondheid, hygiëne, ergonomie en milieu. Specifieke benodigde infrastructuur of uitrusting hoeft niet noodzakelijk beschikbaar te zijn op de school. Beschikbaarheid op de werkplek of een andere externe locatie kan volstaan. We adviseren de school om de grootte van de klasgroep en de beschikbare infrastructuur en uitrusting op elkaar af te stemmen.

6.1 Infrastructuur

Een atelier

- dat ruim en voldoende verlicht is met grote onderhoudsvriendelijke tafels en met voldoende verluchtingsmogelijkheden; whiteboard of bord; met wastafel en stromend water;
- met voldoende bergruimte voor het opbergen van aanvullend materiaal van de school en van de leerlingen;
- met opbergkasten en ladekast voor papier;
- binnen of buiten het lokaal ruimte en materiaal om werken van leerlingen tentoon te stellen zoals prikwallen, kaders, sokkels;
- met mogelijkheid tot verduistering en spotlichtbronnen om objecten te belichten;
- met toegang tot specifieke ateliers zoals 3D-atelier, fotografie, grafisch atelier, schildersatelier (met schildersefels ...
- met een ruimte of zone om het afval te sorteren en te stockeren;
- met (draagbare) computers waarop de nodige software en audiovisueel materiaal kwaliteitsvol werkt;
- mogelijkheid om draadloos internet te raadplegen met een aanvaardbare snelheid;
- met de mogelijkheid om (bewegend beeld) kwaliteitsvol te projecteren;
- met de mogelijkheid om geluid kwaliteitsvol weer te geven.

Toegang tot (mobile) devices voor leerlingen.

6.2 Materiaal, toestellen, machines en gereedschappen

Het aanwezige materiaal is voldoende voor de grootte van de klasgroep.

- Materieel voor afvalsortering zoals vuilnisbakken om te sorteren voor papier, PMD, plastic restafval ...;
- Apparaten of toestellen zoals computer, belichtingsmateriaal, opnamemateriaal, camera, snijmachine, groot meetmateriaal, vergroter, statief;
- Snijmatten;
- Toegang tot scanner, printer;
- Mogelijkheid om op groot formaat te werken;
- Toegang tot didactisch schetsmateriaal en objecten;
- Grondstoffen zoals karton, papier, textiel, klei, gips ... ;
- Kunstgereedschappen zoals teken-, schilder- en boetseergerei ...;
- Gereedschapskoffer met elementaire gereedschappen zoals hamer, vijl, beitel, mes, paletten ...;
- Toegang tot vakliteratuur, kunstreproducties en andere.

6.3 Materiaal en gereedschappen waarover elke leerling moet beschikken

Om de leerplandoelen te realiseren beschikt elke leerling minimaal over onderstaand materiaal. De school bespreekt in de schoolraad wie (de school of de leerling) voor dat materiaal zorgt. De school houdt daarbij uitdrukkelijk rekening met gelijke kansen voor alle leerlingen.

- Basispakket om vanuit het beeldende aan de slag te gaan.

7 Glossarium

In het glossarium vind je synoniemen voor en een toelichting bij een aantal handelingswerkwoorden die je terugvindt in leerplandoelen en (specifieke) minimumdoelen van verschillende graden.

Handelingswerkwoord	Synoniem	Toelichting
Analyseren		Verbanden zoeken tussen gegeven data en een (eigen) besluit trekken
Beargumenteren	Verklaren	Motiveren, uitleggen waarom
Beoordelen	Evalueren	Een gemotiveerd waardeoordeel geven
Berekenen	Berekeningen uitvoeren	
Berekeningen uitvoeren	Berekenen	
Beschrijven	Toelichten, uitleggen	
Betekenis geven aan	Interpreteren	
Een (...) cyclus doorlopen	Een (...) proces doorlopen	Via verschillende fasen tot een (deel)resultaat komen of een doel bereiken
Een (...) proces doorlopen	Een (...) cyclus doorlopen	Via verschillende fasen tot een (deel)resultaat komen of een doel bereiken
Evalueren	Beoordelen	
Gebruiken	Hanteren, inzetten, toepassen	
Hanteren	Gebruiken, inzetten, toepassen	
Identificeren		Benoemen; aangeven met woorden, beelden ...
Illustreeren		Beschrijven (toelichten, uitleggen) aan de hand van voorbeelden
In dialoog gaan over	In interactie gaan over	
In interactie gaan over	In dialoog gaan over	
Interpreteren	Betekenis geven aan	
Inzetten	Gebruiken, hanteren, toepassen	
Kritisch omgaan met	Kritisch gebruiken	
Kwantificeren		Beredeneren door gebruik te maken van verbanden, formules, vergelijkingen ...
Onderzoeken	Onderzoek voeren	Verbanden zoeken tussen zelf verzamelde data en een (eigen) besluit trekken
Onderzoek voeren	Onderzoeken	Verbanden zoeken tussen zelf verzamelde data en een (eigen) besluit trekken
Reflecteren over		Kritisch nadenken over en argumenten afwegen zoals in een dialoog, een gedachtewisseling, een paper
Testen	Toetsen	
Toelichten	Beschrijven, uitleggen	

Toepassen	Gebruiken, hanteren, inzetten	
Toetsen	Testen	
Uitleggen	Beschrijven, toelichten	
Verklaren	Beargumenteren	Motiveren, uitleggen waarom

8 Concordantie

8.1 Concordantietabel

De concordantietabel geeft duidelijk aan welke leerplandoelen de minimumdoelen (MD) of de specifieke minimumdoelen (SMD) realiseren.

Leerplandoel	Minimumdoelen of specifieke minimumdoelen
1	MD 16.04; SMD 04.01.01
2	MD 16.04; SMD 04.01.01
3	MD 16.04; SMD 04.01.01
4	MD 16.04; SMD 04.01.01
5	SMD 04.01.02
6	SMD 04.01.02
7	SMD 04.01.03
8	SMD 04.01.04
9	MD 16.04; SMD 04.01.01; SMD 04.01.02
10	SMD 01.01.01
11	SMD 06.11.01

8.2 Minimumdoelen basisvorming

- 16.04 De leerlingen doorlopen een artistiek-creatief proces vanuit verbeelding.
Voetnoot:
Rekening houdend met de ontwikkeling van leerlingen en de context waarin het minimumdoel aan bod komt.

8.3 Specifieke minimumdoelen

- 01.01.01 De leerlingen doorlopen een onderzoekscyclus in samenhang met inhouden van minstens 1 wetenschapsdomein verbonden aan de studierichting.
04.01.01 De leerlingen doorlopen een artistiek proces in functie van een creatie.

Voetnoot:

De specifieke eindterm wordt gerealiseerd in de context van de betrokken studierichting.

- 04.01.02 De leerlingen creëren persoonlijk artistiek werk vanuit een artistieke taal met behulp van specifieke bouwstenen, technieken en materialen.

Voetnoot:

De specifieke eindterm wordt gerealiseerd in de context van de betrokken studierichting.

- 04.01.03 De leerlingen zetten hun artistieke deskundigheid in voor een gemeenschappelijk project.

- 04.01.04 De leerlingen gaan in dialoog over elkaars artistiek proces, werk en presentatie aan de hand van afgesproken opdrachtgebonden criteria.

- 06.11.01 De leerlingen analyseren het verband tussen 3D-situaties en bijbehorende 2D-voorstellingen.

Voetnoot:

Rekening houdend met de context van de studierichting.

ONTWERP

Inhoud

1	Inleiding.....	3
1.1	Het leerplanconcept: vijf uitgangspunten	3
1.2	De vormingscirkel – de opdracht van secundair onderwijs	3
1.3	Ruimte voor leraren(teams) en scholen	4
1.4	Differentiatie	5
1.5	Opbouw van leerplannen.....	6
2	Situering	7
2.1	Samenhang met de tweede graad	7
2.2	Samenhang in de derde graad	7
2.2.1	Samenhang binnen de studierichting Beeldende vorming.....	7
2.2.2	Samenhang over de finaliteiten heen.....	7
2.3	Plaats in de lessentabel.....	8
3	Pedagogisch-didactische duiding.....	8
3.1	Beeldende vorming en het vormingsconcept.....	8
3.2	Krachtlijnen	9
3.3	Opbouw.....	10
3.4	Leerlijnen.....	10
3.4.1	Samenhang met de tweede graad	10
3.4.2	Samenhang in de derde graad	10
3.5	Aandachtspunten.....	11
3.6	Leerplanpagina.....	12
4	Leerplandoelen	12
4.1	Onderzoek en voorstudie.....	12
4.2	Creatie en presentatie	14
4.3	Onderzoekskompetentie.....	15
4.4	Toegepaste ruimtemeetkunde	16
5	Lexicon	16
6	Basisuitrusting	16
6.1	Infrastructuur	17
6.2	Materiaal, toestellen, machines en gereedschappen.....	17
6.3	Materiaal en gereedschappen waarover elke leerling moet beschikken	17
7	Glossarium.....	18

8	Concordantie	19
8.1	Concordantietabel.....	19
8.2	Minimumdoelen basisvorming	19
8.3	Specifieke minimumdoelen.....	19

ONTWERP